

■ *Les «altres» religions en la classificació decimal*

per Teresa Guardans

El fenomen religiós en les seves diverses manifestacions culturals és difícilment classificable amb la pauta de la CDU. La dificultat sorgeix de a) l'enorme varietat del fenomen, b) la perspectiva cristianooccidental que regeix la CDU, tant pel que fa al fet religiós en particular com pel que fa a la cultura en general. Exemple d'una classificació emprada en el cas concret d'una biblioteca amb un fons important d'Història de les religions.

Els romans anomenaven «bàrbars» als «altres». Per als esquimals el terme «home» només els incloïa a ells. Al llarg de mil·lennis cada cultura ha viscut tancada en si mateixa i els seus fruits han nascut marcats per èpoques i àmbits ben concrets. Les classificacions sistemàtiques no haurien pas pogut escapar d'aquesta llei. Es fan grans esforços per adaptar les taules als nous camps de coneixement científic i tecnològic; caldrà, també, fer-ne molts per adaptar-les a altres mons culturals cada cop més ben coneguts i més pròxims. El nostre planeta s'ha enriquit molt en poc temps, i aquest enorme enriquiment cultural ens obliga a resituar els punts de vista occidentals respecte a diversos àmbits del coneixement en un marc molt més ampli. Un d'aquests àmbits és el tractament del fet religiós, de les religions no cristianes i del propi cristianisme dins del marc global de la història de les religions.

L'encàrrec que se'm va fer de classificar el fons inicial de la biblioteca d'un institut d'investigació interdisciplinària de Barcelona que només d'història de les religions i de textos «d'altres» religions sobrepassava els 1.000 volums (a més d'un important fons d'antropologia cultural, sociologia i filosofia) em va portar a conèixer millor les deficiències que presenta la CDU en aquestes matèries i les diverses solucions que hom ha adoptat en casos concrets.

---

*Bibliotecària Biblioteca Popular d'Horta. Fundació Caixa de Pensions.

Com en qualsevol altra temàtica, el fet que la sistematització respecti l'estructura interna de l'àmbit concret és més o menys important segons la magnitud del fons a classificar. El tractament que dona la CDU a la religió cristiana i a les «altres» religions —fruit d'una època i de la prehistòria de les ciències de la religió— violenta enormement l'estructura interna d'aquest àmbit. L'esquema bàsic del 29 de la CDU no té més fonament que anar d'allò més proper — culturalment i geogràfica— a allò més llunyà emprant com a punt de referència l'occident cristià. Les taules completes especifiquen molt algun apartat —bàsicament les religions amb àmplia tradició escrita—; això, però, no resol la incoherència de la sistematització ni tampoc s'ha aconseguit, ara per ara, cobrir tots els aspectes d'aquest àmbit.

Breument i perquè es pugui entendre una mica el problema, per a un historiadore de les religions aquestes s'agrupen en cinc grans compartiments: religions caçadores, horticultores, agrícoles, ramaderes i indoeuropees. Les religions que componen cada un d'aquests grups comparteixen l'estructuració semàntica profunda de les seves mitologies, rituals, creences, etc. tot i que l'estructura superficial —l'aspecte extern— pugui ser molt diferent. El parentiu existent entre la religió de l'Antic Egipte i la dels asteques —agrícoles— o entre el Vedisme i la religió grega —indoeuropees— podria ser comparable a l'existent, en zoologia, entre un dofí i un tigre que no deixen de ser mamífers per molt diversos que siguin. Els aspectes cronològics i geogràfics tenen la seva importància, una importància, però, secundària, supeditada als grans eixos culturals bàsics.

Les coses tampoc són tan fàcils ja que hi ha molts mons religiosos híbrids, amb preponderància d'una o una altra estructura. On la frontera és més difícil d'establir és entre caçadors i horticultors, perquè si en teoria les diferències són clares, en la pràctica són molt poques les cultures netament caçadores o netament horticultores i molt més àmplia la franja híbrida. Esquimals i aborígens australians serien un exemple clar de les primeres i gran part dels indis sud-americans (guaranís, aimares...) de les segones. En la franja híbrida hi trobaríem la major part dels indis nord-americans, la prehistòria europea, els pobles altaics, etc. Com a religions agrícoles tindríem les de l'Antic Orient: a l'Àsia, el Confucianisme i taoisme xinesos, el shintoisme japonès, pràcticament tota l'Àfrica preislàmica i precristiana (amb alguna excepció caçadora i ramadera), les grans cultures precolombines i el cristianisme (amb importants influències ramaderes i indoeuropees). Serien d'estructura ramadera el món mogol, l'antiga Pèrsia, el Judaisme i l'Islam. I, finalment, d'estructura indoeuropea: el món indi (incloent-hi l'expansió del budisme arreu del món), les religions de Grècia i Roma i les dels pobles nòrdics.

Els problemes per al classificador no acabarien aquí; encara caldria tenir en compte dos factors més: l'estructuració interna de cada món religiós (períodes, escoles, creences diverses, etc.) i la naturalesa del fons bibliogràfic: diferenciació clara entre allò que són estudis (globals, d'aspectes concrets, històrics,...) i allò que són productes «autòctons» de cada cultura religiosa. Per a fer-ho una mica més gràfic: si un classificador xinès fes amb el cristianisme el que aquí es fa amb el zen, arriplegaria sota un mateix número un estudi sobre el Palmar de Troia, l'Evangelí de St. Mateu, *Marcelino Pan y Vino* de Sánchez

Silva, el *Càntic* de St. Joan i els documents del Vaticà II.

Solucions? Una tendència força generalitzada ha estat la de dispersar els fons sota altres punts de vista: història, etnologia, filosofia i literatura bàsicament. És a dir: l'I Ching a filosofia, els poemes de Rumi a literatura, estudis de religió egípcia a història, etc. Són fórmules possibles, depenent dels tipus de fons bibliogràfics de què es tracti. I és aquí quan potser topem amb el fons de la qüestió: què és filosofia, què és religió, què és política? Aquestes categories no són universals i estem prenent fer una classificació universal, vàlida per a qualsevol cultura, basant-nos en unes categories culturals relatives. En el món hindú —entre d'altres— és inexistent la diferenciació entre filosofia i teologia; en el món islàmic, dret, política i religió són una sola cosa; la funció bàsica de la poesia —creació literària per a nosaltres— és per a molts pobles la funció ritual.¹ Podríem posar molts més exemples. Només pel que fa a la ciència i a la tecnologia es podria parlar de categories universals, ja que són fruit de la cultura occidental i han estat assumides —o ho seran en un termini de temps més o menys llarg— pels altres mons culturals. Tots els altres àmbits del coneixement i d'expressió s'han gestat i estructurat de formes molt diverses en els grups humans, de tal manera que cada cultura constitueix un tot coherent i complet. Cada un dels elements que componen una estructuració no es corresponen pas, necessàriament, amb els elements constituents d'una altra estructura cultural.

Així doncs, possiblement, la fita a aconseguir seria la classificació àmplia i profunda de l'antropologia cultural que, com a tal, no queda contemplada en la CDU.² Si això s'assolís el fet religiós quedaria inclòs en cada un dels mons culturals. El 2 de la CDU s'empraria per a estudis globals del fenomen i —sense gaires modificacions— serviria per a la classificació del que coneixem com a «grans» religions, aquelles que s'han estès més o menys universalment.

En espera de veritables solucions i per si a algú li pot ser d'alguna utilitat, ofereixo, a continuació, la classificació que vaig emprar amb el fons concret abans esmentat. De fet vaig envair i retocar tot el «2»; el mateix esquema, però, podria comprimir-se per a fons menys específics sense necessitat de sobrepassar el 292/299 de la CDU. El 291 podria mantenir-se tal com està. És aquesta «versió» la que ofereixo.

No pretenc pas que aquesta sigui ni la millor ni l'única de les solucions possibles. Del que he exposat es pot fàcilment deduir que, al meu parer, la classificació d'un fragment d'una cultura, aïllat del cos del qual forma part, és sempre una solució a mitges tintes. El que sí puc garantir és que aquesta «solució a mitges tintes», en concret, s'ha dut a terme en estreta col·laboració amb especialistes en les ciències de la religió, consultant, corregint i referent una i una altra

¹ Vegeu, per exemple, M. CORBÍ. *La necesaria relatividad cultural de los sistemas de valores humanos*. Salamanca: Edic. Universidad, 1983. 681 p.

² Vegeu per a aquesta qüestió: ENCARNA HERREROS. *La classificació decimal en antropologia cultural*, dins *Primeres Jornades de l'Associació de Bibliotecaris de Catalunya*. Barcelona: Associació, 1985. Pgs. 313-330.

vegada, amb l'enorme avantatge de poder comprovar la viabilitat i els error del model sobre un fons bibliogràfic prou ampli.

En primer lloc em va semblar útil establir dos tipus d'auxiliars especials per a acompanyar, sempre que fos necessari, qualsevol dels números de la classificació: uns auxiliars de punt zero per a descriure l'abast dels estudis específics i una sèrie d'auxiliars amb guió per a diferenciar els tipus de textos religiosos, sempre que aquests no tinguessin ja un número específic en la classificació.

- .01 pensament, concepcions
- .02 doctrines, creences
- .021 mitologia, divinitats
- .022 simbologia
- .023 cosmologia, cosmografia
- .025 mística
- .03 culte, pràctiques religioses
- .031 cultes a déus
- .032 cultes als avantpassats
- .033 cultes a la naturalesa
- .034 pregàries
- .035 cerimònies, rituals
- .05 ètica
- .06 organització religiosa, persones sagrades
- 0 antologies de textos
- 1 textos bàsics d'alguna tradició
- 11 reculls de mitologia
- 2 llibres litúrgics, devocionaris
- 3 autors religiosos, («sants»)

Alguns dels números tenen sèries molt més específiques en la «versió original» (indis de Nord-amèrica, textos hindús, cànon budista, escoles zen i molts altres). Crec, però, que es tracta de diferenciacions que només serien útils per a biblioteques especialitzades. Per a qualsevol altre fons bibliogràfic, els primers números de cada sèrie em sembla que haurien de bastar.

292 CAÇADORS. HORTICULTORS

- 292.1 religiositat caçadora
- 292.2 religiositat horticultora
- 292.4 prehistòria europea
- .47 ugrofinesos
- .48 lapons
- etc. (segons taula Ie. de lloc)
- 292.5 Àsia
- .57 Altai
- etc. (segons taula Ie.)

- 292.7 Indis nord-americans
 292.8 Indis de Sud-amèrica
     .81 Guaranís
     .84 Quexúes i Aïmares
     etc. (segons taula Ie.)
 292.93 Austràlia i Melanèsia
     .95 Nova Guinea
     .98 Regions Polars —esquimals—
- 295 **AGRICULTORS**
 295.1 Antic Orient
     .11 Mesopotàmia
     .12 Egipte
     .4 Europa (neolític europeu, per llocs.
         Ex. 295.46, religions ibèriques prerromanes)
- 295.5 Àsia
     .51 Xina
     .511 I Ching
     .512 Confucianisme. Confuci
     .512.2 Menci
     .512.5 Mo Ti o Mo Tsu
     .513 Taoisme. Lao Tse
     .513.2 Chuang Tsu, Huang Ti
     .515 Sincretisme popular (des del s. X, dinastia Sung)
     .52 Japó
     .522 Shintoisme
     .525 Sincretisme popular (taoisme + shinto + budisme)
- 295.6 Àfrica
     .61 Àfrica Occidental: dogon, konos, bambaras,...
     .62 Àfrica Oriental: lugbares, nilotes, madis...
     .63 Àfrica del Sud: bantús, zulús,...
     .64 Nord-Àfrica (preislàmica): kotokos del Txad,...
- 292.7/.8 Amèrica (civilitzacions agrícoles precolombines)
     .72 Antic Mèxic
     .722 Olmeques
     .723 Asteques
     .724 Tolteques
     .725 Maies. Quixes
     .729 Carib
     .8 Sud-Amèrica
     .84 Muisques
     .85 Inques

- 296   RAMADERS
- 296.2   Pèrsia
- .21   Religió irània abans de Zoroastre
- .22   Zoroastre
- .222   Mitraisme
- .223   Parsisme
- .224   Gabarsisme
- .23   Maniqueisme. Mani
- .24   Mazdeisme. Mazdah
- .25   Islam v. 296.43
- 296.3   Judaisme
- .31   Bíblia. Antic Testament
- .32   Escoles teològiques
- .33   Tàlmud
- .34   Halakha
- .35   Moviments religiosos
- .351   Samaritans
- .352   Fariseus, saduceus
- .354   Essenis. Qumram
- .36   Diàspora: diverses tradicions (segons taula Ie. de llocs)
- .37   Misticisme
- .372   Càbala. El Zohar
- .377   Hassidisme
- 296.4   Islam
- .41   Alcorà
- .411   Hadiths
- .42   Tradició sunnita
- .43   Tradició shiita
- .44   Islam en llocs diversos (taula Ie. Ex. 296.44 (46))
- .46   Misticisme
- .463   Sufisme
- 297   RELIGIONS INDOEUROPEES
- 297.2   Religions de l'Índia
- .21   Vedisme. Brahmanisme
- .214   Vedes
- .215   Brahmanes
- .216   Aranyakas
- .217   Upanishads
- .23   Hinduisme
- .231   Textes clàssics: Puranes, Mahabarata (Bhagavad Gita), tantres...

- .232/.237 Escoles filosòfiques: mimamsa, nyasa, vaisheshika, vedanta, samkhya, ioga.
- .237 Ioga. Patanjali
- .238 Sighs
- .24 Jainisme
- .25 Budisme
- .251 Canon Pali —hinayana—
- .252 Canon Sanskrit —mahayana—
- .253 Budisme indi
- .3 Vajrayana, Mantrayana
- .5 Madhyamika. Nagarjuna

- 297.3 /.5 Budisme arreu del món
- .3 Budisme hinayana
- .31 Ceilan
- .32 Birmània
- .34 Cambodja. Laos
- .4 Budisme mahayana
- .41 Tibet. Lamaisme
- .411 Padmasambhava (Bard Thodol,...)
- .413 Període clàssic (s. IX-XI: Marpa, Milarepa,...)
- .414 Període s. XII-XVIII
- .415 Escoles del XIX-XX
- .42/.49 Budisme xino-japonès
- .425 Ching T'u o Jodo. Budisme de la Terra Pura
- .43 Ch'an o Zen
- .431 Període dels Patriarques (s. VI-VII: Eka, Sosan, Huei-Neng,...)
- .432 Zen Rinzai
- .433 Zen Soto
- .434 Obaku
- .44 Tendai
- .45 Shingon
- .46 Nichiren
- .49 Escoles occidentals (de budisme xino-japonès)
- .5 Altres escoles budistes occidentals

- 297.6 Religions dels pobles nòrdics
- .61 Celtes
- .62 Germànics
- .63 Eslaus

- 297.7 Grècia i Roma
- .71 Grècia
- .712 Religions místèriques

- .1 Misteris d'Eleusis
- .2 Orfisme. Dionisi
- .3 Altres, d'origen estranger: Attis, Adonis, Mitra...
- .72 Roma